

byly publikovány už před více než deseti lety, podává čerstvá publikace Fostera a Magdoffa (2009). Kritičtější odstup od teoretiků volného trhu měli i další ekonomové, studující institucionální lůžko (vkořenění – *embeddedness*) trhu, především v rámci institucionální ekonomie. Zde stojí za zmínku práce Mertona a Bodieho (1995), navrhuje konceptuální rámec pro analýzu globálního finančního systému. Ve své pozoruhodné rané funkční analýze tohoto systému upozorňují na jednu z jeho často opomíjených klíčových funkcí – zvládat nároky řízení rizika (ibid., p. 5).

V České republice se sociálními riziky institucionálně nespoutaného trhu dlouhodobě zabýval Lubomír Mlčoch (2005, 2006). Ondřej Benáček zase v předstihu upozornil na křehkost americké prosperity založené na zadlužování v globálním měřítku a upozornil na možnost propuknutí krize finančních trhů (2006). Takové a podobné názory však byly v české ekonomické odborné komunitě spíše ojedinělé – a politickou praxí ignorované.

2.4 Deficity společenských věd

Část problémů, které přivodily tento zarážející deficit porozumění problémům soudobé civilizace na straně společenských věd, byla a je dána jejich pokračující specializací, přičemž se zanedbává integrace specializovaných přístupů a poznatků. Wallerstein (1998:83) se domnívá, že sociální vědy musejí „překonat umělé oddělení, vzniklé v 19. století, mezi údajně autonomními sférami – politikou, ekonomickou a sociální“. Tím se odchýlily od celostních přístupů zmíněných v historickém kontextu naší problematiky výše. Jinými slovy, problémy finančního trhu nemůže analyzovat pouze ekonomie, právě tak jako pokles legitimacy a efektivity veřejných a politických institucí nemůže objasňovat pouze politická věda. Na riziko oddělování ekonomie a politických věd, prosazující se v soudobé

vědě, upozorňoval ostatně už Lindblom (1977:8): „Existuje mnoho dobrých důvodů, proč musejí politologie a ekonomie držet pohromadě při analýze klíčových sociálních mechanismů a systémů.“ Další výzvou, na niž Wallerstein (1998:89) upozorňuje, je přílišné soustředění institucionalizovaných sociálních věd na státy jako jednotku analýz a přehlížení komplexních struktur, které existují na globálnější úrovni.

Co způsobilo, že regulační role státu ve vztahu k trhu v kontextu globalizace nebyla plně pochopena ani doceněna? Rozhodující úlohu zde sehrála proměna makrosociálního a makroekonomického paradigmatu, která se plně prosadila v posledních třiceti letech na Západě a v posledních dvaceti letech i v postkomunistických zemích.

Výklad problémů světa se až donedávna odehrával ve znamení převládajícího neoliberálního paradigmatu, vtěleného do tzv. Washingtonského konsenzu. Ten lze – samozřejmě zjednodušeně – vyjádřit sloganem „Stát je překážkou svobodného podnikání (a tím i blaha společnosti jako celku)“. Toto paradigma, počínající už v 70. letech 20. století, vznikalo a postupně sílilo především v USA a posléze ve Velké Británii. V obou zemích se stalo ideovým vodítkem politického obratu zahájeného Ronaldem Reaganem a Margaret Thatcherovou. Nakonec, podporováno institucemi jako Světová banka a Mezinárodní měnový fond, dorazilo s plnou razancí i do postkomunistického světa. Zde koincidovalo s diskreditací a politickou porážkou komunismu a potencovalo hledání zásadně odlišných řešení.⁶

Procesy politické a ekonomické transformace postkomunistických zemí se v tomto kontextu ukázaly být zajímavým terčem diferencované aktivity a síly mezinárodních institucí. Jako příklad lze uvést zavádění reforem penzijních systémů. Původně veřejné systémy byly ve většině těchto zemí reformovány tak, že se část příspěvků pojištěnců povinně přesunula do správy soukromých

⁶ Protagonistou tohoto výkladu aktuálních potřeb doby obecně a státu zvláště v České republice byl a dosud zůstává Václav Klaus.

→ penzijních fondů.⁷ Dělo se tak pod ideovou egidou neoliberální ortodoxie a často s přímou institucionální asistencí Světové banky a Mezinárodního měnového fondu. Tomuto procesu, který oslabil uplatnění principu solidarity, na němž byla a je založena idea a praxe evropského sociálního státu, Evropská unie jen přihlížela. Vedl k finanční destabilizaci zbývající veřejné části penzijních systémů, přispěl k dalšímu oslabení veřejných rozpočtů a zvýšil riziko dlouhodobé nedostatečnosti penzí pro široké vrstvy populace v těchto zemích.

Podle sociologie vědění hrají nositelé politických a ekonomických zájmů podstatnou roli v podpoře ideologií schopných významně ovlivnit to, co si lidé myslí, čemu věří i jak se chovají (Mannheim 1991). Wallerstein (2006) jde ještě dále, když uvádí, že sociální vědy jsou podstatným prvkem nejen fungování, ale i legitimizace politických, ekonomických a sociálních struktur moderního světového systému. O podobný koncept se opírá i Lindblom (1977:ix), identifikující přesvědčování jako třetí regulátor společenského života, doplňující směnu (zprostředkovanou trhem) a administrativní moc (zprostředkovanou státem). Za úspěchem neoliberální interpretace problémů soudobé civilizace je tedy nutno vidět především masivní a artikulované ekonomické zájmy globálního finančního kapitálu. Ty byly s vynaložením značných zdrojů uplatňovány k systematické, štědré, přímé i nepřímé podpoře akademických a politických kruhů, které tyto koncepty uplatňovaly při přípravě, zdůvodňování a realizaci reform (de)regulace ekonomiky i demontáže sociálního státu.⁸ Prosazovaly, často s úspěchem, úzce ekonomickou interpretaci společenských problémů (a možností jejich řešení) ve veřejném diskursu – tendenci, která vešla do dějin vědy pod označením „arogantní kolonizace sociálních věd ekonomik“⁹ či dokonce jako projev „ekonomického imperialismu“.

3. Quo vadis, veřejná politika?

Wallerstein (2008:68) dává krizi sociálních věd a globální krizi do přímé souvislosti: „Vývoj znalostních struktur je prostě součástí – a to důležitou součástí – vývoje moderního světového systému. Strukturální krize jednoho je také strukturální krizí druhého. Bitva o budoucnost bude probíhat na obou frontách.“

Co víme o krizi v této fázi jejího vývoje? Stále velmi málo. Ekonomové hlavního proudu mají tendenci vidět „světlo na konci tunelu“ při každém záchvěvu ekonomiky, naznačujícím zpomalení recese. Analytici, kteří si uvědomují panující mocenskou nerovnováhu mezi globálními aktéry operujícími na trhu a omezenými možnostmi národních vlád, upozorňují na to, že dosavadní léčba krize byla a je sice velmi nákladná, zatíží veřejné rozpočty dluhovou službou dosud nevidaného rozsahu na mnoho let dopředu, nicméně je spíše paliativní a nepovede k odstranění jejich hlavních příčin. Transfery astronomických částek z veřejných rozpočtů na záchranu privátních finančních institucí z let 2007–2009 byly učiněny bez větších záruk, že se jejich chování v budoucnu změní – a bez zásadních proměn v globálním regulačním prostředí (Stiglitz 2009). Ergo, globální krize ekonomiky se podle nich může protahovat nebo znovu udeřit, a to možná s ještě větší silou a s ničivějšími důsledky než doposud. A i kdyby se jí podařilo zamezit, dosud nebyly nalezeny cesty k účinnému řešení dvou hlavních negativních vedlejších efektů stávajícího způsobu globálního vládnutí s nedostatečně regulovanými tržními silami: stále se rozvírajících nůžek mezi bohatými a chudými (občany i státy) a eskalujícího ohrožení životního prostředí v planetárním měřítku. V obou případech jsou vážná sociální, politická a bezpečnostní rizika takového vývoje nasnadě.

⁷ Maďarsko v roce 1998, Polsko v roce 1999, Lotyšsko v roce 2001, Estonsko v roce 2002, Slovensko v roce 2003 a Litva v roce 2004. Z postkomunistických zemí, které vstoupily do EU v roce 2004, tomuto tlaku odolaly pouze Slovinsko a Česká republika. Bližší viz Potůček (2008b).

⁸ Z amerických institucí je možno se zmínit např. o Heritage Foundation nebo o Cato Institute.

⁹ Takto charakterizoval situaci sociálních věd už před lety americký sociolog Fritz.

Vidím dvě hlavní bariéry lepšího porozumění tomu, oč v globální krizi běží a půjde: kognitivní a zájmovou.

3.1 Kognitivní bariéra porozumění globální krizi

Začnu tou první. Globální veřejná politika musí reflektovat rostoucí komplexitu světa, v němž žijeme, a způsobů, jímž jej spravujeme. Přitom je zřejmé, že politologie, ekonomie a sociologie, kmenové sociální vědy, které vybavily veřejnou politiku převážnou částí jejího současného teoretického a metodického instrumentária, jej vytvářely především tak, aby byly užitečné při zkoumání jednotlivých států, případně směřovaly k objasňování malých a ještě menších kamínek z té obrovské mozaiky problémů, řešených soudobými společnostmi. Pokračující specializace věd převažuje nad pokusy o spolupráci, synergii, syntézu pohledů jednotlivých disciplín. Nutnou podmínkou budoucího pozitivního obratu tedy bude důraz na interdisciplinární výzkum. Ten však nemůže být pojat mechanicky a plošně; pomáhat mohou spíše menší výboje, opírající se o výkladová schémata založená na spolupráci dvou tří disciplín.

Jaké jsou zde slibné směry dalšího vývoje veřejné politiky? S poukazem na dosavadní výsledky studia globální krize a faktorů, které ji vyvolaly, bych především podpořil úsilí o formulaci výkladových schémat založených na úzké spolupráci ekonomie a politologie. Jinými slovy, jsem pro oživení a rozvíjení klasické politické ekonomie, byť poučené autonomním vývojem obou výše zmíněných disciplín v posledních desetiletích.¹⁰ Veřejná politika totiž nemá vyvinut dostatečný pojmový aparát, který by jí umožnil studovat základní relaci, v níž se budou odvíjet pokusy o řešení krize na jedné straně a překážek, které se tomu budou stavět do cesty, na straně druhé (souvztažnost mezi politickými a ekonomickými zájmy diferencova-

ných aktérů ve specifických institucionálních rámcích globální ekonomiky). Na druhé straně může účinně, možná nezastupitelně, přispět tam, kde půjde o hledání nástrojů regulace (či obecněji vládnutí) odpovídajících měnícím se poměrům.

Nebude možné opustit již nastoupený směr objasňování vzájemných vztahů, symbióz, protikladů a synergií v regulačním působení trhu, státu a občanského sektoru (Potůček 1999, Potůček, Musil, Mašková (eds.) 2008). Za klíčový poznávací problém zde považuji hledání příčin a důsledků diskrepance mezi regulační silou trhu na globální úrovni na jedné straně a politiky a správy (jejichž těžiště se stále nalézá v operačním poli jednotlivých států a efektivnější struktury jejich výkonu na globální úrovni se teprve v těžkostech rodí) na straně druhé. Zde se bude veřejná politika zřejmě mnohem více než dosud moci opřít o globální studia, geopolitiku a teorii mezinárodních vztahů a nalézat v nich nové koncepty i metodické přístupy, lépe odpovídající povaze zkoumaného předmětu.

Dalším — integraci přístupů a poznatků různých věd slibujícím — strategickým tahem bude lepší pochopení samotných procesů vládnutí, a to včetně té jeho dimenze, která je nazývána **víceúrovňové vládnutí** (*multilevel governance*). Zde bude prvořadým náročným úkolem zkoumání **globálního vládnutí** (*global governance*). A to přesto, nebo právě proto, že pojem vládnutí je často užíván nekriticky; dokonce může sloužit k zakrytí skutečných motivů vykonavatelů moci pod pláštíkem předpokladu rovného přístupu všech aktérů k rozhodování na globální úrovni. Zde se konstituuje celý nový trs pojmů, který by mohl být platformou teoretických inovací. Řadil bych do něj pojmy, s nimiž jsem operoval už v oddíle 2.2: **zvládání globalizace, globální společné statky, globální veřejné statky, globální veřejná doména, globální veřejná sféra, globální veřejné politické sítě** (*governing globalization, global commons, global* →

¹⁰ To samozřejmě nevylučuje, naopak předpokládá i úzkou spolupráci s dalšími klíčovými obory, zvláště se sociologií, veřejnou správou a sociální psychologií.

- *public goods, global public domain, global public sphere, global public policy networks*). Je zajímavé, že se zde — už na globální úrovni analýz — prosazují tři klíčové dimenze konceptu vládnutí, případně strategického vládnutí tak, jak byly vymezeny v některých dřívějších pracích mého pracoviště:¹¹ víceúrovňové vládnutí, vztah trhu, státu a občanského sektoru, či síťování aktérů (Potůček 2007, Potůček (ed.) 2004, 2008a, Potůček et al. 2009).

Veřejná politika se bude muset také mnohem více než dosud zajímat o institucionální podmínky fungování moderní ekonomiky, včetně analýz fungování institucí finančního trhu a regulačních činností veřejných institucí, včetně těch globálních. V tom jí může být velmi nápomocna především institucionální ekonomie, dále teorie státu a veřejné správy a další disciplíny.

3.2 Zájmová bariéra porozumění globální krizi

Obtížně řešitelným strukturálním problémem vývoje světa v budoucích desetiletích zřejmě bude, kdo bude mít zájem tak náročná zadání na globální úrovni formulovat a financovat. Je zřejmé, že politické reprezentace i těch nejmocnějších států jsou dnes do značné míry vydány na milost a nemilost aktérům globálních finančních trhů, právě tak jako globálně operujícím nadnárodním společnostem. Ty se nyní nacházejí v privilegované pozici *free riders*. Podlehnu-li — ostatně tak jako to mnohé z nich činily doposud — pokušení morálního hazardu a budou-li i nadále zneužívat tohoto svého výsadního postavení ve svůj prospěch a na úkor širších společenských cílů, budou se dozajista vzpírat systematictějšímu analytickému zkoumání svého chování umožněného touto poziční výhodou.

Zárodky efektivnějšího přístupu ke globálnímu vládnutí a k formování globální veřejné politiky lze snad spatřovat v opuštění rámce seskupení G8 (sedmi nejvyspělejších západních států a Ruska) a jeho postupné transformaci v platformu dvaceti vyspělých a rychle se rozvíjejících zemí (známou jako G20). Její vývoj naznačuje proměnu tohoto původně neformálního seskupení v zárodek nového centra vládnutí na globální úrovni. Série tří summitů G20¹² vyústila v přijetí prohlášení, které zdůraznilo potřebu opustit éru nezodpovědnosti a přijmout rámec politik, regulací a reforem, které by zajistily udržitelný a vyvážený globální růst, a odpovídaly tak potřebám globální ekonomiky 21. století. Předpokladem k tomu má být dohoda o sdílených politických cílech, především o „zastřešujícím cíli podpory širší prosperity pro všechny vyváženým rozvojem uvnitř jednotlivých zemí i mezi nimi navzájem, prostřednictvím koherentních ekonomických, sociálních a environmentálních strategií, za pomoci robustních finančních systémů a efektivní mezinárodní spolupráce“ (The Leaders' Statement 2009). Mnozí analytici nicméně upozorňují na nezavazující, víceméně deklaratorní charakter tohoto prohlášení.

Dror (2001:159) navrhuje, aby se zadavatelem takových analytických prací stala Organizace spojených národů: „Úřad generálního tajemníka OSN by měl být přebudován tak, aby mohl sloužit jako „ústřední mozek globálního vládnutí“ s vhodným personálním zajištěním a se schopností zevrubné reflexe politiky za pomoci think-tanků.“ To se ovšem zdá být vzhledem k současnému postavení a vlivu OSN nereálné. Alternativní řešení prostřednictvím nevládních think-tanků — i když jeden takový, příznačně nazvaný *Global Public Policy Institute*¹³, už operuje — bude jen stěží vybaveno pro řešení tak náročné úlohy dostatkem soukromých zdrojů¹⁴. A světová vláda? Hudba vzdálené budoucnosti.

¹¹ Centrum pro sociální a ekonomické strategie, Univerzita Karlova v Praze. <http://www.ceses.cuni.cz>.

¹² Washington — listopad 2008, Londýn — duben 2009, Pittsburgh — září 2009.

¹³ Viz www.gppi.net.

¹⁴ V minulosti taková zadání formuloval například Římský klub nebo Bertelsmann Foundation.

Naproti tomu je zřejmé, že mnohé vlivné politické elity na národní úrovni a finanční instituce a nadnárodní korporace na úrovni globální se mohou cítit být takto formulovanou úlohou přímo ohroženy... Nerodí se zde nová – svým rozsahem a závažností bezprecedentní – výzva nejen pro globální veřejnou politiku, ale pro společenské vědy jako takové? Dostanou příležitost, a pokud vůbec, budou na ni schopny odpovědět kompe-

tentně a odpovědně? Nebo budou parciálními ekonomickými a politickými zájmy vytlačeny na okraj a budou donuceny jen pasivně analyzovat negativní sociální, ekonomické a politické důsledky nezvládané globální krize? Takový vývoj by byl jistě atraktivním výzkumným tématem pro sociologii vědění. Mohl by nás však nechat klidnými jako oběť?

Obtížně řešitelným strukturálním problémem vývoje světa v budoucích desetiletích zřejmě bude, kdo bude mít zájem tak náročná zadání na globální úrovni formulovat a financovat. Je zřejmé, že politické reprezentace i těch nej-mocnějších států jsou dnes do značné míry vydány na milost a nemilost aktérům globálních finančních trhů, právě tak jako globálně operujícím nadnárodním společností.

LITERATURA A PRAMENY

1. Benáček, O. (2006): *Co čeká Ameriku a svět za Bernankeho*. Hospodářské noviny, Vol. 10, 28. 2. 2006
2. Brinkerhoff, J. M. (2002): *Global Public Policy, Partnership, and the Case of the World Commission on Dams*. Public Administration Review, Vol. 62, (3): 324–336
3. Boyer, R., Drache, D. (eds.) (1996): *States Against Markets. The Limits of Globalization*. London and New York: Routledge
4. Derviş, K. (2009): *A Way Forward: Formal and Informal Aspects of Economic Governance*. In: Dialogue on Globalization. Re-Defining the Global Economy. New York: Friedrich Ebert Stiftung, (42)/April: 25–32. Dostupné na <http://library.fes.de/pdf-files/iez/global/06293.pdf>
5. Detomasi, D. A. (2007): *The Multinational Corportion and Global Governance: Modelling Public Policy Networks*. Journal of Business Ethics, (71): 321–334
6. Dror, Y. (2001): *The Capacity to Govern*. London: Frank Cass
7. Foster, J. B., Magdoff, F. (2009): *Velká finanční krize. Příčiny a následky*. Všeň: Grimmus. Anglické vydání: Great Financial Crisis. 2009. New York: Monthly Review Press
8. Hall, R. B., Biersteker, T. L. (2002): *The Emergence of Private Authority in Global Governance*. Cambridge: Cambridge University Press
9. Held, D., McGrew, A. G. (2002): *Governing globalization: power, authority and global governance*. Wiley-Blackwell
10. Helleiner, E., Porter, T. (2009): *Making Transnational Network More Accountable*. In: Dialogue on Globalization. Re-Defining the Global Economy. New York: Friedrich Ebert Stiftung, (42)/April: 14–24. Dostupné na <http://library.fes.de/pdf-files/iez/global/06293.pdf>
11. Kaul, I., Grunberg, I., Stern, M. (1999): *Global Public Goods*. Oxford: Oxford Scholarship Online Monographs, July, pp. 1–2(2)

- 12. Klvačová, E. (2009): *Finanční krize: destruktivní kreace není kreativní destrukce*. Scientia et Societas, Vol. 5, No. 2, pp. 10–31
13. Krugman, P. (2009): *Návrat ekonomické krize*. Praha: Vyšehrad. Anglické vydání: *The Return of Depression Economics and the Crisis of 2008*. 2008. W. W. Norton & Company
14. Lindblom, C. (1977): *Politics and Markets*. New York: Basic Books
15. Mannheim, K. (1991): *Ideologie a utopie*. Bratislava: Archa. Anglické vydání: *Ideology and Utopia*. 1936. London: Routledge and Kegan Paul
16. Merton, R. C., Bodie, Z. (1995): *A Conceptual Framework for Analyzing the Financial Environment*. In: Crane, D. B. et al.: *The Global Financial System. A Functional Perspective*. Boston: Harvard Business School Press, 3–32
17. Mlčoch, L. (2005): *Institucionální ekonomie*. Praha: Karolinum
18. Mlčoch, L. (2006): *Ekonomie důvěry a společného dobra*. Praha: Karolinum
19. Nanz, P., Steffek, J. (2003): *Global governance, participation and the public sphere*. Edinburgh: Paper prepared for the 2003 ECPR Joint Session, 28 March–2 April 2003
20. Potůček, M., Musil, J., Mašková, M. (eds.) (2008): *Strategické volby pro českou společnost. Teoretická východiska*. Praha: Sociologické nakladatelství
21. Potůček, M. (1997): *Nejen trh*. Praha: Sociologické nakladatelství. Anglické vydání: *Not Only the Market*. 1999. Budapest: CEU Press
22. Potůček, M. (ed.) (2004): *The Capacity to Govern in Central and Eastern Europe*. Bratislava: NISPAcee
23. Potůček, M. (2007): *Strategic Governance and the Czech Republic: Theoretical Considerations, Real-Life Performance*. In: Brusis, M., Staroňová, K., Zubek, R. (eds.): *Strategic Policy Making in Central and Eastern Europe*. Bratislava: NISPAcee, pp. 99–114
24. Potůček, M. (ed.) (2008a): *Capacities of Governance in the Czech Republic*. Prague: Matfyzpress
25. Potůček, M. (2008b): *Metamorphoses of Welfare States in Central and Eastern Europe*. In: Seeleib-Kaiser, M. (ed.): *Welfare State Transformations. Comparative Perspectives*. New York, Basingstoke: Palgrave Macmillan, pp. 79–95
26. Potůček, M. et al. (2009): *Strategic Governance and the Czech Republic*. Prague: Karolinum
27. Reinicke, W. H. (1997): *Global Public Policy*. Foreign Affairs, Vol. 76, (6): 127–138
28. Rudd, K. (2009): *The Global Financial Crisis*. Monthly, February: 20–29
29. Ruggie, J. G. (2004): *Reconstructing the Global Public Domain – Issues, Actors, and Practices*. European Journal of International Relations, Vol. 10, (4): 499–531
30. Soros, G. (2008): *The New Paradigm for Financial Markets: The Credit Crisis of 2008 and What It Means*. New York: PublicAffairs
31. Stiglitz, J. (2009): *A Social Democratic Response*. In: Dialogue on Globalization. Re-Defining the Global Economy. New York: Friedrich Ebert Stiftung, (42)/April: 5–6. Dostupné na <http://library.fes.de/pdf-files/iez/global/06293.pdf>
32. Šikula, M. (2009): *Vývoj vonkajšieho prostredia do roku 2015 ako dôležitý faktor stratégie SR*. Nepublikovaný text. Bratislava: Ekonomický ústav Slovenskej akadémie vied
33. Taleb, N. N. (2007): *The Black Swan. The Impact of the Highly Improbable*. London: Penguin Books
34. *The Leaders' Statement: The Pittsburgh Summit*. G-20, September 24–25, 2009. Dostupné na <http://www.pittsburghsummit.gov/resources/129661.htm>
35. Tieleman, K. (nedatováno): *The Failure of the Multilateral Agreement on Investment (MAI) and the Absence of a Global Public Policy Network*. Case Study for the UN Vision Project on Global Public Policy Network. Firenze: European University Institute

36. Wallerstein, I. et al. (1998): *Kam směřují sociální vědy*. Praha: Sociologické nakladatelství. Anglické vydání: *Open the Social Sciences. Report of the Gulbenkian Commission on the Restructuring of the Social Sciences*. 1996. Stanford: Stanford University Press
37. Wallerstein, I. (2006): *European Universalism. The Rhetoric of Power*. New York and London: The New Press. České vydání: *Evropský univerzalizmus. Rétorika moci*. 2008. Praha: Sociologické nakladatelství

KLÍČOVÁ SLOVA

sociální vědy, veřejná politika, globalizace, globální krize, vládnutí, stát, trh

ABSTRACT

The global crisis has gravely affected and continues to affect the lives of people around the planet. Some authors see it as an opportunity to change the paradigm for interpreting the problems of contemporary societies as well as the ensuing governance. In this article, I attempt to answer the question whether or to what extent public policy as a scientific discipline has helped us to explain the nature of this crisis and find our ways out of it. I conclude by proposing some desirable directions for this discipline's further development in order to make it better capable of responding to the global challenges humanity is facing.

KEYWORDS

social sciences, public policy, globalization, global crisis, governance, state, market

JEL CLASSIFICATION

F30, F33, P00, P16, P17

x